

Bolla Márton (1751–1831)

Piarista pap, tartományi főnök. Sümegen született, és Pesten tanult a piaristáknál. 1769-ben lett a kegyes tanító rend tagja, s előbb Kecskeméten, majd Nagykanizsán tanított. 1776-ban került a rend kolozsvári gimnáziumába, majd 1784-től a kolozsvári líceumban tanított történelmet. Itt később a rendház főnöke is lett (1797-99). 1800–1801-ben Vácott, 1802–1803-ban Kőszegen, majd 1803-tól ismét Vácott rendfőnök és gimnáziumi igazgató. 1809-től a magyar piarista rendtartomány főnöke lett, emiatt eltávolodott a tanítástól. Ettől kezdve minden újítástól tartózkodva, szakadatlanul a régihez ragaszkodott. 1812-ben Ürményi József országbíró, akkori tanügyi vezető (a Ratio egyik megalkotója) felkérésére terjedelmes levélben tárta fel a második Ratio bevezetésének az okait, s javaslatokat is tett a megoldás módozataira. Latin nyelven írt történeti munkáiban a históriát nem kizárólag politikatörténetként fogta fel, hanem figyelmet szentelt a művelődés különböző területeinek is. Pesten halt meg. Világtörténete, mely az első, hazai szerzőtől származó összefoglalás, 1800-ban aranyérmert kapott I. Ferenc királytól. Munkája magyar fordításokban (Kecskeméthy Csapó Dániel és Schröck Ferenc) tovább élt az 1840-es években.

Munkái:

- *Martin Bolla a scolis piis Primae Lineae Historiae Universalis, in usum studiosae iuventutis Claudiopolitanae.* 1-3. köt. Kolozsvár, 1798-99., 1820. (2. kiadás) 1825. (3. kiadás: képünkön) 1836. (5. kiadás) 1843. (6. kiadás)
- *Általános világtörténete főbb vonalai.* Első kötet: *Magába foglalja a bevezetést, s az őskor történeteit: a világ teremtésétől kezdve a nemzetek vándorlásáig, mely Krisztus születése után az ötödik században történt.* Második kötet: *Magába foglalja a középkor történetét a népvándorlásoktól fogva, mely Krisztus születése után ötödik században történt, Amerika felfedezéséig.* Harmadik kötet: *Magába foglalja az újabb kor történetét, Amerika felfedezésétől a mi korunkig.* A 6. latin kiadás után magyarítta Kecskeméthy Csapó Dániel. 3 köt. Pesten, 1845-47.
 - *Egyetemes világtörténete főbb vonalai.* Fordította Schröck (Somhegyi) Ferenc. 3 köt. Pesten, 1847-1849. (képünkön)
 - *Az oláhok eredetük szerint hun-bolgárok.* Latinul és első ízben magyar fordításban. Bolla Márton (1791) Bevezető tanulmánnyal ellátta Zajti Ferenc. Ford. Hunfalvy Pál (1931). Reprint kiadás, Barnaföldi Gábor Archívum, Budapest, 2006.

Irodalom:

- Vékony István: *Bolla Márton, mint történetíró.* Budapest,, 1908. (Művelődéstörténeti értekezések 30.)
- Perepatits István: *Bolla Márton mint történetíró.* Írta Vékony István. Budapest,, 1908. Századok, 1910. 6. sz. 509-512. I.
- *Magyar piaristák a XIX. és XX. században.* Életrajzi vázlatok. Szerk.: Balanyi György. Budapest, 1942. 31-32. I.
- Bodó Márta: "A' Kegyes Oskolák Rendje' Magyar és Erdély Országi Halhatatlan Érdemű Fő Igazgatójának" emlékére: *Bolla Márton kolozsvári évei.* Erdélyi Múzeum, 2007. 3-4. füzet, 229. I.

http://www.axioart.com/images/live_images/200/331/35.jpg